

Brüssel, 17. mai 2023
(OR. en)

9474/23

LIMITE

MIGR 169
JAI 632
ASIM 59
SOC 322
EMPL 208
EDUC 165
IA 108
CODEC 890

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0131(COD)

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Komisjoni dok nr:	8580/22 + ADD 1 - ADD 4
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühetaoliste õiguste kohta (uuesti sõnastatud) – Eesistujariigi kompromisstekst

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi kõige uuem kompromisstekst eespool nimetatud ettepaneku kohta.

Soovitatud muudatused on tähistatud järgmiselt:

- uus tekst võrreldes komisjoni ettepanekuga on **paksus kirjas**;
- uus tekst võrreldes eelmise versiooniga on **paksus kirjas ja alla joonitud**;
- välja jäetud tekst võrreldes komisjoni ettepanekuga on tähistatud **paksus kirjas nurksulgudega: [...]**;
- välja jäetud tekst võrreldes eelmise versiooniga on tähistatud nurksulgudega: [...];

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühetaoliste õiguste kohta (uuesti sõnastatud)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 79 lõike 2 punkte a ja b,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse³ kohaselt

¹ ELT C 27, 3.2.2009, lk 114.

² ELT C 257, 9.10.2008, lk 20.

³ Euroopa Parlamendi 24. märtsi 2011. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 24. novembri 2011. aasta seisukoht esimesel lugemisel (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 13. detsembri 2011. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2011/98/EL⁴ tuleks teha mitmeid muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune direktiiv uuesti sõnastada.
- (2) Liikmesriikides seni kehtivate õigusnormide lihtsustamisele ja ühtlustamisele aitaks kaasa, kui sätestataks ühtne taotlemise menetlus, mille tulemusel üheainsa haldustoiminguga antakse välja üksainus luba, milles on ühendatud elamis- ja tööluba.
- (3) Selleks et võimaldada esmakordset sisenemist riigi territooriumile, peaks liikmesriigil olema võimalik anda välja ühtne luba, või kui neid lube antakse välja alles pärast riiki sisenemist, viisa. Liikmesriik peaks sellise ühtse loa või viisa välja andma õigeaegselt.
- (4) Tuleks kehtestada õigusnormid ühtse loa taotluse läbivaatamise menetluse kohta. See menetlus peaks olema tõhus ja teostatav, võttes arvesse liikmesriikide haldusasutuste tavalist töökoormust, ning samuti läbipaistev ja õiglane, et asjaomastel isikutel oleks vajalik õiguskindlus.
- (5) Käesoleva direktiivi sätteid ei tohiks piirata liikmesriikide pädevust reguleerida riiki lubamist, sealhulgas selliste kolmandate riikide kodanike arvu, kellel lubatakse siseneda riiki töötamise eesmärgil.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/98/EL kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 1).

- (6) Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse peaksid kuuluma töösuhted kolmandate riikide [...] **kodanike** ja tööandjate vahel. Kui liikmesriigi õigus lubab kolmanda riigi kodanikke vastu võtta selliste liikmesriigi territooriumil asuvate ajutist tööd vahendavate asutuste kaudu, kes sõlmivad töötajaga töösuhte, ei tohiks selliseid [...] **kolmanda riigi kodanikke** käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja jätta **ja kõiki käesoleva direktiivi tööandjaid käsitlevaid sätteid tuleks samavõrra kohaldada ka selliste asutuste suhtes.**
- (7) Käesolevat direktiivi ei peaks kohaldama lähetuses viibivate kolmandate riikide [...] kodanike suhtes. See ei tohiks takistada kohtlemast kolmandate riikide kodanikke, kes liikmesriigis seaduslikult elavad ja töötavad ja keda lähetatakse teise liikmesriiki, võrdsena lähteliikmesriigi kodanikega kogu lähetuse kestel nende töötingimuste osas, mida ei mõjuta **Euroopa Parlamendi ja nõukogu** direktiiv 96/71/EÜ⁵.

[...]

- (9) Käesoleva direktiiviga ei tuleks hõlmata kolmandate riikide kodanikke, kes on saanud pikaajalise elaniku staatuse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ⁶ kohaselt, kuna neil on üldiselt rohkem õigusi ja erinev elamisluba – pikaajalise elaniku ELi elamisluba.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT L 18, 21.1.1997, lk 1).

⁶ Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).

- (10) Käesoleva direktiiviga ei tuleks hõlmata kolmandate riikide kodanikke, kes on lubatud liikmesriiki hooajatöödele ja on taotlenud liikmesriiki lubamist või on lubatud liikmesriigi territooriumile kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/36/EL,⁷ kuna nende suhtes kohaldatakse direktiiviga 2014/36/EL kehtestatud erikorda.
- (11) Liikmesriikide kohustus määrata kindlaks, kas taotluse peaks esitama kolmanda riigi kodanik või tema tööandja, ei tohiks piirata mis tahes sellise korra kohaldamist, mille puhul nõutakse mõlema poole kaasamist menetlusse. Liikmesriigid peaksid **ühtse loa taotluse [...] läbi vaatama ja seda hindama kas juhul, kui asjaomane kolmanda riigi kodanik elab väljaspool selle liikmesriigi territooriumi, kuhu ta vastuvõtmist taotleb, või juhul, kui ta asjaomase liikmesriigi territooriumil juba elab kehtiva elamisloa alusel, mille on väljastanud asjaomane liikmesriik. Samuti peaks liikmesriikidel olema võimalus võtta vastu taotlusi nende territooriumil seaduslikult viibivatelt kolmanda riigi kodanikelt.**
- (12) Ühtset taotlemise menetlust ja ühtset luba käsitlevaid käesoleva direktiivi sätteid ei tohiks kohaldada ühtsete või pikaajaliste viisade suhtes. [...] **Kui liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud nõuded on täidetud ja kui liikmesriik annab ühtset luba välja ainult oma territooriumil, peaks asjaomane liikmesriik andma kolmanda riigi kodanikule ühtse loa saamiseks nõutava viisa.**

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/36/EL kolmandate riikide kodanike hooajatöötajatena riiki sisenemise ja seal viibimise tingimuste kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 375).

- (13) Taotlust käsitleva otsuse vastuvõtmise tähtaeg peaks hõlmama [...] aega, mida on vaja tööturu olukorra kontrollimiseks, **kui asjaomane kontroll viiakse läbi seoses üksiktaotlusega ühtse loa saamiseks. Seetõttu ei hõlma otsuse vastuvõtmise tähtaeg tööturu olukorra üldist kontrollimist, mis ei ole seotud üksiktaotlusega ühtse loa saamiseks. Liikmesriigid peaksid püüdma ühtse loa saamiseks nõutava viisa välja anda õigeaegselt.**
- (14) Selleks peaksid liikmesriigid **püüdma nõuda taotlejatelt asjakohaste dokumentide esitamist ainult üks kord, ning** kontrollima ainult ühe korra põhjalikult dokumente, mille taotlejad on neile esitanud nii ühtse loa väljastamiseks kui ka **asjakohasel juhul loa saamiseks** nõutava viisa väljastamiseks [...], et vältida topelttööd ja menetluse pikalevenimist. [...]
- (15) Käesoleva direktiivi kohaselt pädeva asutuse määramine ei tohiks piirata teiste ametiasutuste, ning kui see on asjakohane, tööturu osapoolte rolli ja ülesandeid seoses taotluse läbivaatamise ja selle kohta otsuse tegemisega.
- (16) Taotlust käsitleva otsuse vastuvõtmise tähtaeg ei tohiks siiski hõlmata kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks nõutavat aega. Käesolev direktiiv ei tohiks piirata siseriiklike menetluste kohaldamist diplomite tunnustamiseks.

- (17) Ühtse loa vorm tuleks koostada vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 1030/2002⁸, mis võimaldab liikmesriikidel esitada lisateavet eelkõige selle kohta, kas isikul on lubatud töötada või mitte. Muu hulgas selleks, et rännet paremini ohjata, peaks liikmesriik esitama teabe töötamise õiguse kohta mitte ainult ühtsel loal, vaid kõigil väljaantavatel elamislubadel, sõltumata loa või elamisloa liigist, mille alusel kolmanda riigi kodanik on lubatud liikmesriiki ja mille alusel talle on antud juurdepääs selle liikmesriigi tööturule.
- (18) Käesoleva direktiivi sätteid, mis puudutavad muul kui töötamise eesmärgil väljastatavaid elamislube, tuleks kohaldada üksnes selliste lubade vormi suhtes ning need ei tohiks piirata liidu ega siseriiklike õigusnorme riiki lubamise menetluste ja selliste lubade väljastamise menetluste kohta.
- (19) Käesoleva direktiivi sätteid, mis käsitlevad ühtset luba ja elamisluba, mis on välja antud muul kui töötamise eesmärgil, ei tohiks takistada liikmesriikidel täiendava paberdokumendi väljastamist, et anda töösuhte kohta täpsemat teavet kui see, mis mahub elamisloale. Sellise dokumendi abil saab ära hoida kolmandate riikide kodanike ekspluateerimist ning võidelda ebaseadusliku töötamisega, kuid selle kasutamine peaks olema liikmesriikide jaoks vabatahtlik ja see ei tohiks asendada tööloa, kuna see kahjustaks ühtse loa kontseptsiooni. Samuti on sellise teabe elektroonilisel kujul säilitamiseks võimalik kasutada määruse (EÜ) nr 1030/2002 artikliga 4 ja selle lisa punkti 20 alapunktiga a pakutavaid tehnilisi lahendusi.

⁸ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1030/2002, millega kehtestatakse ühtne elamisloavorm kolmandate riikide kodanike jaoks (EÜT L 157, 15.6.2002, lk 1).

- (20) Tingimused ja kriteeriumid, mille alusel saab ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse rahuldamata jätta või mille alusel saab ühtse loa tühistada, peaksid olema objektiivsed ja kehtestatud siseriiklike õigusaktidega, hõlmates kohustust järgida liidu eelistamise põhimõtet, mis on sõnastatud eeskätt 2003. aasta ja 2005. aasta ühinemisaktides. Rahuldamata jätmise ja tühistamise otsused peaksid olema nõuetekohaselt põhjendatud.
- (21) Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/399⁹ ning konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta¹⁰ (Schengeni konventsioon) artikliga 21 tuleks kolmandate riikide kodanikud, kellel on kehtiv reisidokument ja Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldava liikmesriigi välja antud ühtne luba, lubada siseneda Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldavate liikmesriikide territooriumile ja nende piires vabalt liikuda kuni kolme kuu jooksul iga kuue kuu pikkuse ajavahemiku kohta.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1).

¹⁰ EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19.

- (22) Kuna liidul ei ole asjakohaseid horisontaalseid õigusakte, võib kolmandate riikide kodakondsusega töötajate õiguste vahel olla erinevusi sõltuvalt liikmesriigist, kus nad töötavad, ja kodakondsusest. Selleks et arendada sidusat sisserändepoliitikat ning vähendada liidu kodanike ja liikmesriigis seaduslikult töötavate kolmandate riikide kodanike õiguste erinevust ning täiendada olemasolevat sisserändealast *acquis*'d, tuleks kehtestada ühised õigused ja eeskätt täpsustada valdkonnad, kus kolmandate riikide kodanikke, kellel veel ei ole pikaajalise elaniku staatust, käsitletakse võrdselt liikmesriigi kodanikega. Nende sätete eesmärk on kehtestada liidus ühtsed miinimumtingimused, tunnustada panust, mille kolmandate riikide kodanikud annavad liidu majandusse oma töö ja maksude maksmisega, ning vähendada kolmandate riikide kodanike võimalikust ekspluateerimisest tulenevat ebaõiglast konkurentsi liikmesriigi kodanike ja kolmandate riikide kodanike vahel. Ilma et see piiraks töösuhte tõlgendamist muudes liidu õigusnormides, peaks „kolmandast riigist pärit töötaja“ käesoleva direktiivi kohaselt tähendama kolmanda riigi kodanikku, kes on lubatud liikmesriigi territooriumile, elab seal seaduslikult ja kellele on antud luba töötada tasulise **töösuhte** raames siseriikliku õiguse või tava kohaselt.

- (23) Kõigil liikmesriikides seaduslikult elavatel ja töötavatel kolmandate riikide kodanikel peaksid olema sihtliikmesriigi kodanikega vähemalt ühetaolised õigused, st neid tuleks kohelda samamoodi kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikke, sõltumata nende riiki lubamise esialgsest eesmärgist või alusest. Direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates valdkondades tuleks õigus võrdsele kohtlemisele anda mitte üksnes neile kolmandate riikide kodanikele, kes on liikmesriiki lubatud töötamise eesmärgil, vaid ka neile, kes on liikmesriiki lubatud muudel põhjustel ja kellele on antud juurdepääs liikmesriigi tööturule muude liidu või siseriiklike õigusnormide alusel, sealhulgas kolmandatest riikidest pärit töötajate pereliikmetele, kes on liikmesriiki lubatud nõukogu direktiivi 2003/86/EÜ¹¹ kohaselt, ning kolmandate riikide kodanikele, kes on liikmesriiki lubatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/801¹² kohaselt.
- (24) Õigus võrdsele kohtlemisele teatavates valdkondades tuleks tagada vaid neile kolmandate riikide kodanikele, kes elavad liikmesriigis seaduslikult ning kellele on võimaldatud juurdepääs liikmesriigi tööturule, mis on märgitud elamis- ja töötamisõigust andvas ühtses loas või muul eesmärgil antud elamisloas, milles on märges töötamise lubamise kohta.

¹¹ Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, 3.10.2003, lk 12).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetusprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21).

- (25) Käesolevas direktiivis osutatud töötingimused peaksid hõlmama vähemalt palka ja töölt vabastamist, töötervishoidu ja tööohutust, tööaega ja puhkust, võttes arvesse kehtivaid kollektiivlepinguid.
- (26) Liikmesriik peaks tunnustama kolmanda riigi kodaniku kutsekvalifikatsiooni, mis on saadud teises liikmesriigis, samal viisil kui liidu kodanike omi ning kolmandas riigis saadud kvalifikatsiooni tuleks võtta arvesse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivile 2005/36/EÜ¹³. Kolmandatest riikidest pärit töötajate õigus võrdsele kohtlemisele seoses diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamisega riigi asjaomase menetluse kohaselt ei tohiks piirata liikmesriigi pädevust lubada kõnealused kolmandatest riikidest pärit töötajad oma tööturule.

Kolmandatest riikidest pärit töötajaid tuleks kohelda võrdsena ka sotsiaalkindlustuse vallas. Sotsiaalkindlustuse liigid on kindlaks määratud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrukses (EÜ) nr 883/2004¹⁴. Sotsiaalkindlustuse valdkonnas võrdselt kohtlemist käsitlevaid käesoleva direktiivi sätteid tuleks kohaldada ka töötajate suhtes, kes on lubatud liikmesriiki otse kolmandast riigist. Siiski ei tohiks käesoleva direktiiviga anda kolmandatest riikidest pärit töötajatele, kellel on piiriüleseid seoseid, ulatuslikumaid õigusi kui need, mis on juba ette nähtud sotsiaalkindlustuse valdkonnas kehtiva liidu õigusega.

¹³ Direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, 30.4.2004, lk 1).

Eespool öeldust hoolimata, nagu Euroopa Kohus leidis oma otsuses kohtuasjas C-302/19,¹⁵ ei saa liikmesriik keelduda sotsiaalkindlustushüvitise maksmisest või vähendada seda õigust ühtse loa valdajale põhjusel, et tema pereliikmed või mõned neist elavad mitte selle liikmesriigi territooriumil, vaid kolmandas riigis, kuna ta annab seda hüvitist oma kodanikele, sõltumata nende pereliikmete elukohast.

- (28) Liikmesriigid peaksid tagama võrdse kohtlemise vähemalt kolmandate riikide kodanike suhtes, kes töötavad või kes on pärast nõutavat minimaalset töötamise aega registreeritud töötuna. Käesoleva direktiivi kohased sotsiaalkindlustuse valdkonna võrdse kohtlemise piirangud ei tohiks piirata õigusi, mis on antud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1231/2010¹⁶.
- (29) Liidu õigusaktid ei piira liikmesriikide õigust korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteeme. Liikmesriigid kehtestavad ise sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused ning selliste hüvitiste suuruse ja saamise ajavahemiku. Seda õigust teostades peaksid liikmesriigid siiski järgima liidu õigust.
- (30) Kolmandatest riikidest pärit töötajate võrdne kohtlemine ei tohiks hõlmata kutseõppe valdkonnas sotsiaalabiskeemide abil rahastatavaid meetmeid.

¹⁵ **Punkt 39.**

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1231/2010, millega laiendatakse määrust (EÜ) nr 883/2004 ja määrust (EÜ) nr 987/2009 kolmandate riikide kodanikele, keda nimetatud määrused veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu (ELT L 344, 29.12.2010, lk 1).

- (31) Kolmandatest riikidest pärit töötajate võrdse kohtlemise tugevdamiseks peaksid liikmesriigid ette nägema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused tööandjatele käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete rikkumise eest, eelkõige seoses töötingimuste ja ühinemisvabadusega [...].
- (32) Käesoleva direktiivi **alusel vastu võetud siseriiklike sätete** nõuetekohase täitmise tagamiseks peaksid liikmesriigid [...] **nägema ette** asjakohased mehhanismid [...] järelevalveks [...] ning vajaduse korral [...] tõhusate ja piisavate kontrollide tegemiseks oma territooriumil **kooskõlas liikmesriigi õiguse või haldustavaga**. [...] **Töötingimuste järelevalve eest vastutavatel teenistustel või muudel pädevatel asutustel peaks vajaduse korral olema juurdepääs töökohale.**
- (33) Liikmesriigid peaksid samuti [...] **tagama** tõhusad mehhanismid, mille kaudu kolmandatest riikidest pärit töötajad saavad taotleda õiguskaitset ja esitada kaebusi otse või kolmandate isikute kaudu, kellel on kooskõlas siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumidega õigustatud huvi tagada käesoleva direktiivi järgimine, näiteks ametiühingud või muud ühendused või pädevad asutused. Seda peetakse vajalikuks, et tegeleda olukordadega, kus kolmandatest riikidest pärit töötajad ei ole teadlikud õiguskaitsemehhanismide olemasolust või kõhklevad neid iseenda nimel kasutada, näiteks kartuses võimalike tagajärgede ees.
- (33a) **Töötajate kaitse valdkonnas peaksid samalaadsed järelevalvet, hindamist, kontrolle ja karistusi ning kaebuste esitamise lihtsustamist käsitlevad siseriiklikud sätted olema juba vastu võetud ja riigi tasandil jõustunud.**

- (34) Ühtne luba peaks võimaldama kolmanda riigi kodanikul selle kehtivusaja jooksul tööandjat vahetada. Liikmesriikidel peaks olema võimalik [...] **kehtestada tööandja vahetamiseks teatavad tingimused, muu hulgas [...] teavitus- või taotlusmenetlus** ja tööturu olukorra kontrollimine [...]. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik nõuda, et tööandja vahetusega ei kaasneks kutseala vahetust, mis hõlmab muu hulgas tegevusvaldkonna vahetamist või töösuhte oluliste tunnuste muutumist. Selleks et vältida võimalikku kuritarvitamist ning kaitsta kolmandatest riikidest pärit töötajate värbamiseks ja koolitamiseks vahendeid kasutavate tööandjate õigustatud huve, peaks liikmesriikidel samuti olema võimalik kehtestada minimaalne aeg, mille jooksul ühtse loa valdaja peab esimese tööandja juures töötama enne tööandja vahetamist. Erandlikel ja igakülselt põhjendatud juhtudel, näiteks ühtse loa valdaja ärakasutamise puhul või juhul kui tööandja ei täida oma õiguslikke kohustusi ühtse loa valdaja ees, peaksid liikmesriigid võimaldama tööandja vahetamist enne minimaalse töötamise aja lõppu. Kui ühtse loa valdaja jääb töötuks, ei tohiks vähemalt **kahe [...]** kuu jooksul luba tühistada.
- (35) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada liidu õiguse ja kohaldatavate rahvusvaheliste aktide soodsamate sätete kohaldamist piiramata.

- (36) Liikmesriigid peaksid jõustama käesoleva direktiivi sätteid, diskrimineerimata sealjuures soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste eripärade, keele, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, vähemusrahvuse hulka kuulumise, varandusliku seisundi, sünni, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel, eriti kooskõlas nõukogu direktiiviga 2000/43/EÜ¹⁷ ning nõukogu direktiiviga 2000/78/EÜ¹⁸.
- (37) Kuna käesoleva direktiivi eesmärgi, nimelt kehtestada kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis töötamiseks ühtse loa väljaandmise ühtne menetlus ja liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühetaolised õigused, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning meetmete ulatuse ja toime tõttu on neid parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (38) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ning järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid kooskõlas ELi lepingu artikli 6 lõikega 1.

¹⁷ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22).

¹⁸ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16).

- (39) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule (ELi toimimise leping) lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 [...] kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole **tema** [...] suhtes siduv ega kohaldatav.

[...]

- (40) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli nr 22 artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (41) Kohustus võtta käesolev direktiiv liikmesriigi õigusesse üle peaks piirduma sätetega, mida on võrreldes varasema direktiiviga oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb kõnealusest varasemast direktiivist.
- (42) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud I lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse:
 - a) kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis töötamise eesmärgil viibimiseks ühtse loa väljastamise ühtne menetlus, et lihtsustada nende riiki lubamise menetlust ja nende staatuse kontrollimist;
 - b) liikmesriigi kodanikega võrdse kohtlemise põhimõttest lähtuvad ühetaolised õigused liikmesriigis seaduslikult elavatele kolmandatest riikidest pärit töötajatele, sõltumata sellest, millised olid nende töötajate asjaomasesse liikmesriiki lubamise algsed põhjused.
2. Käesoleva direktiiviga ei piirata liikmesriigi õigust otsustada kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 79 lõikega 5 riiki lubatavate kolmandate riikide kodanike arvu üle.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kolmanda riigi kodanik“ – isik, kes ei ole liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses;

- b) „kolmandast riigist pärit töötaja“ – kolmanda riigi kodanik, kes on lubatud liikmesriigi territooriumile, elab seal seaduslikult ja kellele on antud luba selles liikmesriigis töötada tasulise [...] töösuhte raames siseriikliku õiguse või tava kohaselt;

[...]

- c) „ühtne luba“ – liikmesriigi ametiasutuste väljastatud elamisluba, mis võimaldab kolmanda riigi kodanikul asjaomase liikmesriigi territooriumil töötamise eesmärgil seaduslikult elada;
- d) „ühtse taotlemise menetlus“ – menetlus, mille käigus tehakse kolmanda riigi kodaniku või tema tööandja esitatud ühtse taotluse alusel otsus talle liikmesriigis elamise ja töötamise ühtse loa andmise kohta.

Artikkel 3

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse:

- a) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes taotlevad töötamise eesmärgil luba liikmesriigis elada;
- b) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes on liikmesriiki lubatud liidu või liikmesriigi õiguse alusel muul eesmärgil kui töö, kellel lubatakse töötada ja kellel on elamisluba määruse (EÜ) nr 1030/2002 kohaselt, ning

- c) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes on liikmesriiki lubatud töö eesmärgil liidu või siseriikliku õiguse alusel.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata nende kolmandate riikide kodanike suhtes,

- a) kes on liidu kodaniku pereliikmed, kellel on olnud või on liidus vaba liikumise õigus kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2004/38/EÜ¹⁹;
- b) kellel ja kelle pereliikmetel on kodakondsusest olenemata liidu ja selle liikmesriikide või liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingute alusel samasugune vaba liikumise õigus nagu liidu kodanikel;
- c) keda loetakse lähetatuks nii kaua, kui nad viibivad lähetuses [...];
- d) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on lubatud liikmesriiki ettevõttesiseselt ümberpaigutatavate töötajatena kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/66/EL²⁰;

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/66/EL kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta ettevõtjasisese üleviimise korral (ELT L 157, 27.5.2014, lk 1).

- e) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on lubatud liikmesriiki hooajatöötajatena kooskõlas direktiiviga 2014/36/EL või *au pair*ina [...];
- f) kellele on **kooskõlas direktiiviga 2001/55/EÜ** antud luba elada liikmesriigis ajutise kaitsekava alusel või kes on taotlenud sel põhjusel elamisluba ja kelle taotluse kohta ei ole veel otsust tehtud;
- g) kes kasutavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/95/EL²¹ kohast rahvusvahelist kaitset või kes on taotlenud rahvusvahelist kaitset vastavalt nimetatud direktiivile ning kelle taotluse suhtes ei ole veel tehtud lõplikku otsust;
- h) kes kasutavad kaitset vastavalt siseriiklikule õigusele, rahvusvahelistele kohustustele või liikmesriigi tavale või kes on taotlenud kaitset vastavalt siseriiklikele õigusaktidele, rahvusvahelistele kohustustele või liikmesriigi tavale ning kelle taotluse suhtes ei ole veel tehtud lõplikku otsust;**
- i) kes on pikaajaline elanik vastavalt direktiivile 2003/109/EÜ;
- j) kelle väljasaatmine riigist on peatatud faktidele või õigusaktidele tuginedes;

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT L 337, 20.12.2011, lk 9).

- k) kes on taotlenud riiki lubamist või kes on lubatud liikmesriigi territooriumile füüsilisest isikust ettevõtjana;
- l) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on liikmesriiki lubatud liikmesriigis registreeritud või liikmesriigi lipu all sõitval laeval töötava meremehe või muu töötajana.
3. Liikmesriigid võivad otsustada, et II peatükki ei kohaldata kolmandate riikide kodanike suhtes, kellele on antud luba töötamiseks liikmesriigis mitte kauemaks kui kuueks kuuks või kes on liikmesriiki lubatud õppimise eesmärgil.
4. II peatükki ei kohaldata kolmandate riikide kodanike suhtes, kellele on antud luba töötamiseks viisa alusel.

II PEATÜKK

ÜHTNE TAOTLEMISE MENETLUS JA ÜHTNE LUBA

Artikkel 4

Ühtne taotlemise menetlus

1. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotlus esitatakse ühtse taotlemise menetluse korras. Liikmesriik määrab kindlaks, kas ühtse loa taotluse peab esitama kolmanda riigi kodanik või tema tööandja. **Teise võimalusena võib liikmesriik lubada, et taotluse esitab emb-kumb. [...]**
2. **Ühtse loa taotlus vaadatakse läbi ja seda hinnatakse juhul, kui asjaomane kolmanda riigi kodanik elab väljaspool selle liikmesriigi territooriumi, kuhu ta vastuvõtmist taotleb, või juhul, kui ta juba viibib kehtiva elamisloa valdajana asjaomase liikmesriigi territooriumil. Samuti võib liikmesriik siseriikliku õiguse kohaselt võtta vastu ühtse loa taotlusi, mille on esitanud teised nende territooriumil seaduslikult viibivad kolmanda riigi kodanikud.**
3. Kui taotluse esitaja vastab liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud tingimustele, vaatavad liikmesriigid lõike 1 kohaselt esitatud taotluse läbi ja võtavad vastu otsuse ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise kohta. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise otsus esitatakse ühtses haldusdokumendis, mis ühendab nii elamis- kui ka tööluba.

4. Kui liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud nõuded on täidetud ja kui liikmesriik annab ühtset luba välja ainult oma territooriumil, peab asjaomane liikmesriik andma kolmanda riigi kodanikule **ühtse loa saamiseks** nõutava viisa.
5. Kui nõutavad tingimused on täidetud, väljastab liikmesriik ühtse loa nendele kolmandate riikide kodanikele, kes taotlevad riiki sisenemist, ning nendele liikmesriigis juba seaduslikult viibivatele kolmandate riikide kodanikele, kes taotlevad elamisloa uuendamist või muutmist pärast siseriiklike rakendussätete jõustumist.

Artikkel 5

Pädev asutus

1. Liikmesriik määrab pädeva asutuse, kelle pädevuses on vastu võtta taotlus ja väljastada ühtne luba.
2. Pädev asutus võtab otsuse [...] **ühtse loa** taotluse kohta vastu võimalikult kiiresti ja igal juhul nelja kuu jooksul **täieliku taotluse esitamise kuupäevast**.

Juhul kui seoses üksiktaotlusega ühtse loa saamiseks viiakse läbi tööturu olukorra kontrollimine, siis hõlmab esimeses lõigus osutatud tähtaeg asjaomast kontrollimist. Tähtaega võib **igakülgsest põhjendatud** olukorras pikendada erandlike asjaolude tõttu, mis on seotud taotluse [...] keerukusega, **mis asjakohasel juhul hõlmab tööturu olukorra kontrollimist**.

Kui käesolevas lõikes ette nähtud ajavahemiku lõpuks otsust ei tehta, määratakse õiguslikud tagajärjed kindlaks siseriikliku õigusega.

3. Pädev asutus teatab taotluse esitajale otsusest kirjalikult asjaomastes siseriiklikes õigusaktides sätestatud teatamismenetluse kohaselt.

4. Kui taotluse tõendamiseks esitatud teave või dokumendid on siseriikliku õiguse kohaselt kehtestatud kriteeriumide järgi puudulikud, teatab pädev asutus taotlejale kirjalikult, milline teave või dokumendid tuleb täiendavalt esitada, ja määrab mõistliku tähtaja nende esitamiseks. Lõikes 2 nimetatud tähtaja arvestamine peatatakse niikauaks, kui pädev asutus või muud asjaomased ametiasutused on saanud vajaliku täiendava teabe. Kui täiendavat teavet või dokumente ei ole tähtaja jooksul esitatud, võib pädev asutus taotluse tagasi lükata.

Artikkel 6

Ühtne luba

1. Liikmesriigid väljastavad ühtse loa, kasutades ühtset vormi, mis on kehtestatud määruses (EÜ) nr 1030/2002, ning esitavad sellel teabe töötamisloa kohta vastavalt määruse lisa punkti a alapunktidele 12 ja 16.

Liikmesriik võib esitada kolmanda riigi kodaniku töösuhte kohta lisateavet (näiteks tööandja nimi ja aadress, töötamise koht, töö liik, tööaeg, tasu) kas paberkandjal või säilitada sellist teavet elektroonilisel kujul vastavalt määruse (EÜ) nr 1030/2002 artiklile 4 ja selle lisa punkti 20 alapunktile a.

2. Ühtse loa väljastamisel ei väljasta liikmesriik tööturule juurdepääsu andmise tõendamiseks täiendavaid lube.

Artikkel 7

Elamisload, mis on välja antud muul kui töötamise eesmärgil

1. Vastavalt määrusele (EÜ) nr 1030/2002 muul kui töötamise eesmärgil väljastatud elamislubadel esitab liikmesriik teabe töötamise õiguse kohta sõltumata loa liigist.

Liikmesriik võib esitada kolmanda riigi kodaniku töösuhte kohta lisateavet (näiteks tööandja nimi ja aadress, töötamise koht, töö liik, tööaeg, tasu) kas paberkandjal või säilitada sellist teavet elektroonilisel kujul vastavalt määruse (EÜ) nr 1030/2002 artiklile 4 ja selle lisa punkti 20 alapunktile a.

2. Elamisloa väljastamisel vastavalt määrusele (EÜ) nr 1030/2002 ei väljasta liikmesriik tööturule juurdepääsu andmise tõendamiseks täiendavaid lube.

Artikkel 8

Menetlustagatised

1. Kirjalikus teates ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse tagasilükkamise otsuse kohta või ühtse loa tühistamise kohta liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumide alusel esitatakse põhjendused.

2. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse rahuldamata jätmise või ühtse loa tühistamise otsuse võib vaidlustada asjaomase liikmesriigi kohtus siseriikliku õiguse kohaselt. Lõikes 1 osutatud kirjalikus teates osutatakse kohtule või haldusasutusele, kuhu otsuse saab edasi kaevata, ja kaebuse esitamisega seotud tähtaegadele.
3. Taotluse võib tunnistada vastuvõetamatuks kolmandatest riikidest tööhõive eesmärgil riiki lubatavate kolmanda riigi kodanike arvu tõttu ning sellisel juhul ei ole vaja seda läbi vaadata.

Artikkel 9

Teabe kättesaadavus

Liikmesriigid teevad hõlpsasti kättesaadavaks ja esitavad avalduse alusel **kolmanda riigi kodanikule ja tulevasele tööandjale:**

- a) [...] asjakohase teabe kõigi taotluse esitamiseks vajalike dokumentaalsete tõendite kohta;
- b) teabe riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste, sealhulgas kolmandate riikide kodanike ja nende pereliikmete õiguste, kohustuste ja menetluslike tagatiste kohta.

Artikkel 10

Tasud

Liikmesriigid võivad [...] küsida käesoleva direktiivi kohase taotluse menetlemise eest tasu maksmist. Tasu, mida liikmesriik taotluse menetlemise eest küsib, ei tohi olla ebaproportsionaalne ega ülemäärane.

Ühtse loa alusel saadavad õigused

1. Kui ühtne luba on **siseriikliku õiguse kohaselt** väljastatud, annab see oma kehtivusaja jooksul valdajale vähemalt õiguse
 - a) siseneda ühtse loa väljastanud liikmesriigi territooriumile ja seal elada, eeldusel et loa valdaja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõigile sisenemise tingimustele;
 - b) liikuda vabalt loa väljastanud liikmesriigi kogu territooriumil siseriiklikus õiguses sätestatud piirides;
 - c) teha ühtse loaga lubatud spetsiifilist tööd siseriikliku õiguse kohaselt;
 - d) saada teavet loa valdaja õiguste kohta, mis on loaga seotud ja mis on ette nähtud käesoleva direktiiviga ja/või siseriiklikus õiguses.
2. [...]Liikmesriigid lubavad ühtse loa valdajal [...] **tööandjat vahetada. Lisaks riiki lubamise tingimuste kontrollimisele siseriikliku õiguse kohaselt võivad liikmesriigid kehtestada tööandja vahetamiseks mõne järgmistest tingimustest: [...]**

- a) asjaomase liikmesriigi pädevate asutuste teavitamine või neile taotluse esitamine siseriikliku õiguse kohaselt. Kui liikmesriik seab tingimuseks teavitamise, siis võib ta tööandja vahetamise suhtes vastuväite esitada 90 päeva jooksul täieliku teavituse esitamise kuupäevast. Kui liikmesriik seab tingimuseks taotluse esitamise, siis teeb ta taotluse suhtes otsuse 90 päeva jooksul täieliku taotluse esitamise kuupäevast. Mõlemal juhul võib ühtse loa valdaja õiguse tööandjat vahetada peatada kõnealuseks 90 päevaks, kuni asjaomane liikmesriik kontrollib punktide b ja c kohaselt olukorda ja veendub, et liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud nõuded on täidetud [...];
- b) [...] tööturu olukorra kontrollimine ja/või nõudmine, et tööandja vahetusega ei kaasneks kutseala vahetust, või
- c) minimaalne aeg, mille jooksul ühtse loa valdaja peab esimese tööandja juures töötama ; see minimaalne töötamise aeg ei ole pikem kui 12 kuud. erandlikel ja igakülgsest põhjendatud juhtudel lubab liikmesriik tööandjat vahetada enne sellise minimaalse aja lõppemist.

[...]

3. [...] Töötus iseenesest ei ole põhjus [...] ühtse loa kehtetuks tunnistamiseks, [...] eeldusel et:

- a) töötuse kogupikkus ühtse loa kehtivusajal ei ületa kahte kuud, ning

- b) asjaomase liikmesriigi pädevaid asutusi teavitatakse iga töötusperioodi alguses ja asjakohasel juhul lõpus asjaomase siseriikliku menetluse kohaselt.

Liikmesriik määrab kindlaks, kas pädevaid asutusi peab teavitama kolmanda riigi kodanik või tema tööandja.

Kui töötu ühtse loa valdaja leiab uue tööandja lubatud töötuse ajavahemiku jooksul, siis võib liikmesriik uue töölepingu alustamisele kohaldada lõikes 2 nimetatud tingimusi. Sel juhul lubab liikmesriik ühtse loa valdajal [...] viibida oma territooriumil seni, kuni pädevad asutused on [...] asjaomase siseriikliku menetluse kohaselt hinnanud vastavalt vajadusele lõikes 2 sätestatud tingimuste ja riiki lubamise tingimuste täitmist, isegi kui [...] lubatud töötuse ajavahemik on läbi saanud.

4. Erandina lõikest 3 võib liikmesriik lubada ühtse loa valdajal olla töötu pikema ajavahemiku jooksul. Sel juhul võib liikmesriik nõuda, et ühtse loa valdaja esitaks tõendid selle kohta, et tal on piisavalt vahendeid, et end lõike 3 punktis a nimetatud kahe kuu pikkust töötust ületaval ajavahemikul ülal pidada ilma asjaomase liikmesriigi sotsiaalsüsteemi abita.

III PEATÜKK

ÕIGUS VÕRDSELE KOHTLEMISELE

Artikkel 12

Õigus võrdsele kohtlemisele

1. Artikli 3 lõike 1 punktides b ja c osutatud kolmandatest riikidest pärit töötajaid koheldakse võrdselt selle liikmesriigi kodanikega, kus nad elavad, järgmistes valdkondades:
- a) töötingimused, sealhulgas palk ja töölt vabastamine ning tervishoid ja tööohutus;
 - b) ühinemisvabadus ning õigus liituda töötajate või tööandjate organisatsiooniga või kutseühinguga või mis tahes organisatsiooniga, mis ühendab teataval tegevusalal tegutsevaid isikuid, sealhulgas õigus selliste organisatsioonide pakutavatele eelistele, ilma et see piiraks avalikku korda ja julgeolekut käsitlevate siseriiklike õigusaktide kohaldamist;

- c) haridus ja **kutseõpe**;
- d) diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamine asjaomaste siseriiklike menetluste kohaselt;
- e) sotsiaalkindlustusliigid, mis on kindlaks määratud määrusega (EÜ) nr 883/2004;
- f) maksusoodustused, eeldusel et töötajat peetakse asjaomases liikmesriigis maksuresidendiks;
- g) juurdepääs kaupadele ja teenustele ning üldsusele kättesaadavate kaupade ja teenuste pakkumisele, sealhulgas [...] eluaseme saamisega seotud menetlused siseriikliku õiguse kohaselt, piiramata liidu ja siseriikliku õiguse kohast lepinguvabadust;
- h) tööhõiveametite pakutavad nõustamisteenused.

2. Liikmesriigid võivad võrdset kohtlemist piirata järgmiselt:

- a) lõike 1 punkti c alusel:
 - i) piirates selle kohaldamist nende kolmandatest riikidest pärit töötajatega, kellel on või on olnud töökoht ja kes on registreeritud töötuna;
 - ii) jättes välja need kolmandatest riikidest pärit töötajad, kes on lubatud liikmesriiki vastavalt direktiivile 2016/801/EL;

- iii) jättes välja õppe- ja toimetulekutoetused ning -laenud või muud toetused ja laenud;
 - iv) kehtestades vastavalt siseriiklikule õigusele teatavad eeltingimused (sealhulgas keeleoskus ja õppemaksu tasumine) juurdepääsuks ülikooliharidusele ja keskkoolijärgsele haridusele ja õppele ning kutseharidusele ja -õppele, mis ei ole otseselt seotud spetsiifilise tööga;
- b) piirates lõike 1 punkti e alusel kolmandatest riikidest pärit töötajatele antud õigusi, kuid mitte piirates neid õigusi nende kolmandatest riikidest pärit töötajate puhul, kellel on töökoht või kes on töötanud vähemalt kuus kuud ja on registreeritud töötutena.

Lisaks võivad liikmesriigid otsustada, et lõike 1 punkti e ei kohaldata perehüvitiste osas nende kolmandate riikide kodanike suhtes, kellel ei ole luba töötada liikmesriigis rohkem kui kuus kuud, nende kolmandate riikide kodanike suhtes, kellel on luba õpinguteks, **või nende kolmanda riigi kodanike suhtes, kellel on lubatud töötada viisa alusel;**

- c) lõike 1 punkti f alusel, piirates selle kohaldamist maksusoodustuste osas nende juhtudega, kus kolmandast riigist pärit töötaja perekonnaliikmetel, kellele see töötaja soodustusi taotleb, on registreeritud või alaline elukoht asjaomases liikmesriigis;

d) lõike 1 punkti g alusel:

- i) piirates selle kohaldamist nende kolmandatest riikidest pärit töötajatega, kellel on töökoht;
- ii) piirates juurdepääsu [...] eluasemele.

3. Lõikes 1 sätestatud õigus võrdsele kohtlemisele ei piira liikmesriigi õigust tühistada käesoleva direktiivi kohaselt väljastatud elamisluba, muul kui töötamise eesmärgil väljastatud elamisluba või mis tahes muud liikmesriigis töötamise luba või keelduda nende pikendamisest.
4. Vanaduse, töövõimetuse või surma korral makstakse kolmandasse riiki ümber asuvatele kolmandatest riikidest pärit töötajatele või selliste töötajate ülalpidamisel olnud isikutele, kelle õigused tulenevad kõnealusest töötajast, kohustuslikke hüvitisi, mis põhinevad töötaja varasemal tööga hõivatusel ja mis teeniti välja määruse (EÜ) nr 883/2004 artiklis 3 osutatud õigusaktide kohaselt, samadel tingimustel ja samal määral kui asjaomase liikmesriigi kodanikele kolmandasse riiki ümberasumise korral.

Artikkel 13

Järelevalve, [...]hindamine, kontrollid ja karistused

1. Liikmesriigid sätestavad [...] meetmed, mille abil vältida artikli 12 kohaselt vastu võetud siseriiklike sätete võimalikku **rikkumist** tööandjate poolt **ja neid selle eest karistada**. [...] Meetmed hõlmavad järelevalvet, hindamist ja vajaduse korral kontrolle kooskõlas siseriikliku õiguse või haldustavaga.

2. Liikmesriigid kehtestavad õigusnormid karistuste kohta, mida kohaldatakse tööandjate suhtes, kes rikuvad artikli 12 kohaselt vastu võetud siseriiklikke sätteid. Ette nähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. [...]
3. Liikmesriigid tagavad, et töötingimuste järelevalve eest vastutavatel teenistustel või pädevatel asutustel ja töötajate huve esindavatel organisatsioonidel (juhul kui viimased on siseriikliku õiguse kohaselt riigi kodanikest töötajatele [...] ette nähtud) on juurdepääs töökohale.

Artikkel 14

Kaebuste esitamise [...] lihtsustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et on loodud tõhusad mehhanismid, mille kaudu kolmandast riigist pärit töötaja saab esitada oma tööandja kohta kaebusi [...] **otse või kolmanda isiku kaudu, kellel on vastavalt siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumidele õigustatud huvi tagada käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete järgimine, või, kui siseriiklik õigus seda ette näeb, liikmesriigi pädeva asutuse kaudu.**
2. Liikmesriigid tagavad, et [...] kolmas isik, **kellel on vastavalt siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumidele õigustatud huvi tagada käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete järgimine**, võib kolmandast riigist pärit töötaja nõusolekul osaleda tema nimel või tema toetuseks mis tahes [...] **haldus- või tsiviilmenetluses**, mille eesmärk on tagada käesoleva direktiivi **alusel vastu võetud siseriiklike sätete järgimine**.

3. Liikmesriigid tagavad, et kolmandatest riikidest pärit töötajatel on nende elukohaliikmesriigi kodanikega võrdne juurdepääs **meetmetele, mis kaitsevad vallandamise või tööandjapoolse muu ebasoodsa kohtlemise eest vastusena ettevõttesisesele kaebusele või kohtumenetlusele, mille eesmärk on tagada käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete järgimine. [...]**

IV PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 15

Soodsamad sätted

1. Käesolev direktiiv ei piira järgmiste soodsamate sätete kohaldamist:
 - a) liidu õigus, sealhulgas ühelt poolt liidu või liidu ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt kolmandate riikide vahel sõlmitud kahe- ja mitmepoolsed lepingud, ning
 - b) kahe- või mitmepoolsed lepingud ühe või mitme liikmesriigi ning ühe või mitme kolmanda riigi vahel.
2. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust võtta vastu või jätta kehtima sätteid, mis on direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate isikute suhtes soodsamad.

Artikkel 16

Üldsuse teavitamine

Iga liikmesriik teeb üldsusele hõlpsasti kättesaadavaks korrapäraselt ajakohastatava teabe:

- a) kolmandate riikide kodanike töötamise eesmärgil liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta;

- b) kõigi taotluse esitamiseks vajalike dokumentaalsete tõendite kohta;
- c) riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste, sealhulgas käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate kolmandate riikide kodanike õiguste, kohustuste ja menetluslike tagatiste kohta.

Artikkel 17

Aruandlus

1. Komisjon esitab korrapäraselt ja esimest korda hiljemalt [...] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi liikmesriikides kohaldamise kohta ning vajaduse korral teeb muudatusettepanekuid.
2. Igal aastal ja esimest korda hiljemalt [] esitavad liikmesriigid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 862/2007²² komisjonile (Eurostatile) statistika selliste kolmanda riigi kodanike arvu kohta, kellele on eelmise kalendriaasta jooksul antud ühtne luba. Kõnealune statistika hõlmab ühe kalendriaasta pikkuseid vaatlusperioode, on liigitatud **kodakondsuse, loa kehtivusaja, soo ja vanuse ning, kui selline teave on olemas, kutseala [...]** järgi ning esitatakse kuue kuu jooksul pärast vaatlusperioodi lõppu.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 311/76 võõrtöötajaid käsitleva statistika koostamise kohta (ELT L 199, 31.7.2007, lk 23).

Artikkel 18

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad [...] artikli 3 lõike 2 punkti **f**, artikli 4 lõigete [...] **2** ja **4**, artikli 5 lõike 2 **esimese ja** teise lõigu, **artikli 7 lõike 1**, artikli 9, **artikli 10**, artikli 11 lõigete 2–4 [...] ning artiklite 13, 14 ja 16 täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [kaks aastat pärast direktiivi jõustumist]. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 19

Kehtetuks tunnistamine

I lisa A osas nimetatud direktiiv 2011/98/EL tunnistatakse kehtetuks alates [käesoleva direktiivi artikli 18 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud kuupäevale järgnevast päevast], ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud I lisa B osas nimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtaegadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt II lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 20

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artiklit 1, artiklit 2[...], artikli 3 lõiget 1, artikli 3 lõike 2 punkte a[...]-e ja h-l[...], artikli 3 lõikeid 3 ja 4, artikli 4 lõikeid [...]1, 3 ja [...]5, artikli 5 lõiget 1, **lõike 2 viimast lõiku ning** lõikeid 3 ja 4, artiklit 6, artikli 7 **lõiget 2**, artiklit 8 [...], artikli 11 lõiget 1, artiklit 12 [...] ning artiklit 15 kohaldatakse alates [artikli 18 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud kuupäevale järgnevast päevast].

Artikkel 21

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel

president

Nõukogu nimel

eesistuja

A osa

**Kehtetuks tunnistatud direktiiv
(millele viidatakse artiklis 19)**

Euroopa Parlamendi ja nõukogu
direktiiv 2011/98/EL (ELT L 343, 23.12.2011,
lk 1)

B osa

**Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäev
(osutatud artiklis 19)**

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev
2011/98/EL	25. detsember 2013

VASTAVUSTABEL

Direktiiv 2011/98/EL	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2 [...]	Artikkel 2 [...]
Artikkel 3[...]	Artikkel 3[...]
Artikli 4 lõike 1 esimene ja teine lause [...]	Artikli 4 lõike 1 esimene ja teine lause [...]
Artikli 4 lõike 1 kolmas lause	Artikli 4 lõige 2
Artikli 4 lõige 2	Artikli 4 lõige 3
Artikli 4 lõige 3	-
-	Artikli 4 lõige 4 [...]
Artikli 4 lõige 4	Artikli 4 lõige 5 [...]
Artikkel 5	Artikkel 5
Artikkel 6	Artikkel 6
Artikkel 7	Artikkel 7
Artikkel 8	Artikkel 8
Artikkel 9	Artikli 9 punkt a
-	Artikli 9 punkt b
Artikkel 10	Artikkel 10
Artikkel 11	Artikli 11 lõige 1
-	Artikli 11 lõiked 2–4
Artikkel 12	Artikkel 12
-	Artikkel 13
-	Artikkel 14
Artikkel 13	Artikkel 15
Artikkel 14	Artikli 16 punkt a

Direktiiv 2011/98/EL	Käesolev direktiiv
-	Artikli 16 punktid b ja c
Artikkel 15	Artikkel 17
Artikkel 16	Artikkel 18
-	Artikkel 19
Artikkel 17	Artikkel 20
Artikkel 18	Artikkel 21
-	I lisa
-	II lisa